

ШЫҢ

9 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 7 (877) Өзгөчө 2 көп.

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

Тишлекчилерге — туктар

Дүжүт ажаан алышканын чедипшикинниң чорудар болган күрүңгө тараным планга азыр дужаары дөң, а ол ишканы бекдик дүжүттү азыр, тарымал тоорукту бүдүрүр болгаш дүжүт садарым көвүдөдүр дөң автономия республикалары, крайларның болгаш областтары 1971 жылда Бүгү-өзгөчө социалисттик чарыкының түнөвөдүр РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлөни болгаш Профессионаллар Эвилдерииниң Бүгү-өзгөчө Чөвүлөни уйдурган.

Чүткүлдүг бурунгаарлаар

Чээ чыдыр баштайгы хүнери өөрүшүлүг-даа, кадыр, ийса туткан ажил-ишчилерин күш-ажалчы аңгезириинде хайныктарар. Кижэ эркен орувуче хая көрүп, бөгүн азы даярда үчү кыдырны планнаар, келер үе дугайы күнө-болдар. А илди ил-не кол чүве: кылаа чогуур ажыдың иштүр улуз хемчиддиниң мөдери билири, оң тодаргай планна тургузары, оң ажил-херекчи бзу-биле амьдыралга боттардырар болур.

Чилибиле таныжып турар

САНТЬЯГО. (СЭТА). Чилиниң Коммунисттик партиясының 50 чылың байырламын колбаштыр СЭКП ТК-ның Политбюро көвүдүрү, СЭКП ТК-ның секретары А. П. Кирилленко баптаткан Чилиде төрүа турар СЭКП-ниң төлөөлери өскө-даа чамдык алы-дүңгө партияларының төлөөлери-биле кады чүртүң согуз талазында Калера хоорайга чораяннар. Компартияның ол чөдө комитетиниң активчилери-биле болгаш хоорайның эрге-чакырларынга төлөөлери-биле эң хуузуңун, өөрүшкүлүг ужурашышканы болган.

Билдиң болганда күш-ажалдың бүдүрүчүлүгү бүгү таламы бекдериңге үндөсүнө, бо чылың республиканың мурнунда салдыган сорулгаларыны шийтирээрде партия, комсомол, профивидея организациялары, Советтер массалык социалисттик чарыкы улам калбартыр, ол хүн бүрүдө өң түңөдү берген тураң дөң шудуру ажилдар ашаар. Оңу чүгө социалисттик чарыкыны ленинчи принциптерге — иенгер-иенгер болуруңа, чедип адынган түңөдериңиң деривиттеринге, мурнакчы дүрүлүгүңиң каталаттыңарыңа үндөсүнө чедип ан болур.

ЧУРУНГА: Кылымды даярдыга комбинатиниң мурнакчы даярдыкчызы Любовь Кирилловна Верещагина. Бекдик шынарларын продукцияны бүдүрүү үндүрериниң социалисттик чарыкыга хан удаа бирги чөдө ил турар бо ишти коммунисттик күш-ажалдың шалыпчызы деп бекдик атны чедип алган. А. МЕЛЬНИКОВТУҢ фотоу.

Чонду амьдырал хандырыга министерствонун Туранда септеге тудуз аралашкын коллективни эркен чыдың планна дөңөр 25-те күүсөдүр деп созуң эркен. Продукция сыйгарыңың даалгаларың болгаш күш-ажалдың бүдүрүчүлүгү планнаыңдан 7 хуу ажыргың. Ам ол бекдик теми улам дыңсаң. Тудуз бригадаларың болгаш чызыр нестиң коллективтери чүтүлдүг ажилдан, үдүң хүнүнче азыр күүсөдүр болган ажилчың кижэ бүрүзү хууда социалисттик хуулоогени ан эгелдэң.

СССР-ниң улустарының найыралының университеди

Совет Социалистик Республикаларның Эвилелиниң тургустунганыңдан бээр 50 чыл оңгө холбаштыр ВЦСПС, ССРЭ-ниң Культура министерствозу болгаш Бүгү-өзгөчө «Билим» нитилини ССРЭ-ниң улустарының найыралының Бүгү-өзгөчө улуску клуб университединиң организаастаар дугайында шийтирени январь 7-де хуулзап алган. Кичээлдери чүртүң бүгү клубтарыңа, Культура башындырыңа болгаш ордундурчоруаар.

Advertisement for 'Бистин чуртукусту' (Bistin churtukustu) featuring a large graphic of a cow. Text includes: 'Көдээ ишчилерниң чедишкенинери', 'Красноярск крайының', 'Краснодар крайының', 'Кострома областың', 'Удмурт АССР-ниң', 'Томск областың', 'Свердловск областың', 'Амур областың', 'Сонгу-өсетин АССР-ниң'.

Advertisement for 'Свердловск областың' (Sverdlovsk oblasty) featuring a large graphic of a tractor. Text includes: 'Свердловск областың', 'Уралмаш заводтуң коллективни беш чыдың даалгаларың хуусаа бетинде күүсөдүр дөң социалисттик чарыкы улам калбартың.', '1971 чылдың ноябрьда 500 хире станокчу чыл планың күүсеткен дугайың чыл-порттаан.', 'Чурунта: чыл даалгалың хуусаа бетинде күүсеткен мурнакчы токар коммунисттик күш-ажалдың шалыпчызы В. А. Полюхович.', 'А. ГРАХОВТУҢ фотоу. (СЭТА-ның фотохрониказы).'

ӨВҮРДЕН МЕДЭЭЛЕР

Бүдүрүлгө планы күүсеттинген

Хандагайтыда орук-септеге уастанууң коллективни беш чыдың бирги чылың күш-ажалчы чедишкенин-биле дооуз, бүдүрүлгө планың 106 хуу күүсеткен. Илди күш-ажалдың бүдүрүчүлүгү бекдик, техникамы ажилданы экижэң.

Менди алдынган

Районук «Торгалы» совхозунун чамдык малчынырын-ның коданарында хой оод-дашкыны эгелдэң. Кара-Талдың хойжу бригаданың Дограк Байрының коданында 200 ажил хой, Калды-Бажиңда Тулзу Чактаржаптын коданында 120 хой төрөң, оларның тураганыны менди болгаш ажаалдаа акн байдала.

чылыңың даалгалың күүсеткен. Республикамың бекдик пунктулары 80,8 муң тонна этти, 176,9 муң тонна сүтү, 176,1 миллион борбак чуурга болгаш 5,4 муң тонна дүжүт хуузап алган. Илдингаш 1971 чылда уаза ажил-агы планында доктааткан санын алышкының хемчээлини болгаш 1970 чылда ол продуктуларын бекдиктен деңизден алкың.

Свердловск областың «Уралмаш» заводтуң коллективни беш чыдың даалгаларың хуусаа бетинде күүсөдүр дөң социалисттик чарыкы улам калбартың. 1971 чылдың ноябрьда 500 хире станокчу чыл планың күүсеткен дугайың чыл-порттаан. Чурунта: чыл даалгалың хуусаа бетинде күүсеткен мурнакчы токар коммунисттик күш-ажалдың шалыпчызы В. А. Полюхович. А. ГРАХОВТУҢ фотоу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

Четче ажыглаар

«Чыраа-Бахы» совхоз — Чоён-Кемчикте улут ажыглыларынын бирөөсү. Мурунда салынган соруларын боттандырып, районун уаус ажал-агынын пландарын күтүүсүнө өзгөчө өзгөчө сандыгынын кырып келген.

СЭКП-нин XXIV съездинин шийтпирили амдыралга боттандырына тоску беш чылдын бирги чылында ажал-агы болгаш культура тургузуушуна чамдык көргүзүлгөн чедип алганын совхозтун коммунисттеринин өтөттүгү хуралы демдегезен. Малдын продукциянын бугүрүнө көбүктөш, күрүнөгө элт, сүт, дүк садар пландарын ажы куусеткен. Совхозтун ажылычы, албан-хаакчыларынын материалдык болгаш культуругү деңгели беден. Хуралга илетке кылган партком секретары Т. Канчыр-оол, санал берген коммунисттеринин чамдык чүдүрүлгөнү беден чыккан. Мал ажылында шындык четтерини бот-шүгүмчүлөккө өзү биле илеткеш, оларын жайладыр хемчегерини айыткан.

Оюу чамдык чиктеринин өсүгө миндыт. 1971 чылда малдын баш санын өсүрүр план (чыгыдан өскөзүнүн) күтүсеттин. Тортунгөн хураганарын чүгө 88,6 хузу, бызанын 57 хузу камгалап алдыган. 1970 чылга деңгээрге өрткөн чылдын малдын өлүп, чидип хоранын көбүдөн. Мал ажылында кадрларын четпес шийип ал келгени биле чамдык кадарчылар совхозка хой когаралды чедирген. Т. Тарымаа, М. Суртаал-оол, М. Байыр-оол, К. Эртине оларнын харысалга чогу биле өлгөн болгаш чидирген малдарын өртөз 24600 рубль азын турар. Коммунист Д. Мадыр-оолдун өлгөн болгаш чидирген малдарын өртөз 2445 рубль болган. Малдын өчөт-үчөдүн мал амчылери, зоотехниктер сандараткан. Ук-саажылыга же сагыш салдымай келген.

Чер ажылынын культуразын бедидип тургаш, эбек дүжүтү алыр талазы биле агротехникти хемчегер алдымай келген. Тара болгаш тарымал мал чеди культуразынын дүжүгү дыка кудулаан-на чүгө чылын бир гектардан-на чүгө 4,4 центнер кызыл-тас, 2 центнер суза болгаш чинге-тараа алдыган. Күрүнө шыгжамырынга 810 тонна тараа кий-бер хузага чүгө 20 хуу күтүсеттин. Сугарылганын, органиктик болгаш минералдык

С. ШАГЖЫ

С О В Е Т К Ө Д Э Э

(Эрткен болгаш келир чылдарда)

Часкы тарымга, черни ажаап чемпичидери, дүжүт ажаап алмышкыны база катан тарымга дөн ышкаш көдөнүн хайнышкынын сезоннары шаг-шагдан бээр-ле солчуп келген. Чурттуу кылдык кызы-гаар чок дегем шөлдери тараа ажаалдашынын кидин тү-лүк үеи диймиттелип турган мырнай чөөкөт чаа болган ышкаш. А ам, кышкы үедө, чер ажаалдагылары келир час дугайын, чаа дүжүт дугайын амдыгаштан эгелеп болот турар. Бөгүнгү ажал-херектерини даарта хүнүү биле холбай, келир үежө бурунгаар көөрү амдыгы бир онзагай чүгүдү оа. Болжол болгаш совхоз бү-дүрүлгөнү моон солгаш кө-дүрүлгөнү калбак програм-манын айткан 1971—1975 чылдарда улус ажал-агынын хөгжүдери тоску беш чыл пландын ийги чыгы эгелен.

ССРЭ-нин Көдөз ажал-агы министрствозунга тоску беш чылда чурттуу тараа ажал-агынын хөгжүдеринын талазы биле ажалдап кылган пландын биске таштыгырган. Ол пландын бир кол саны 1975 чылда 200 миллион тонна тараанын күрүнөгө дүжүрү. Бо санын ССРЭ-нин Деди Советинин сессиязына (ноябрь 1971 чыл) алап демдегезен. Дараа-зында чылдар тараанын ни-ти чымалды 240—250 миллион тонна чедер.

Ол сорулга күтүсеттини шы-даттынар бе? Ийе, тараажылар

ий ажылаанынын түңгөйлөндө алдынар. Сөөлү чылдарда совет улус хлебти өзөш херегаар апар-ганын статистикти медөөлөр чугаалап турар. Чонун чагай чорунуң бедөнү биле черге-дештир оларнын аш-чөми бола дизи-бүрү апарган. Эт болгаш сүт продуктуларын, ногааны болгаш кат-чими аймаан чөмгө хой-биле херегеп турар.

Тара өсүрер ажал-агынын хөгжүдеринын пландын ажал-да кылып тура арбай, суза болгаш кукуруза тарыыр шө-дү 10—15 миллион гектарга калбартырын көргөн. Ол чорук чуртка 5—8 миллион тонна тарааны немей бөөр.

Тоску беш чылдын бир он-загай хеври бар, ол чү дээр-ге, тараа бүдүрүлгөнгө чедип алган өздө шүтү мал чеге-рилгелингө баар. Ол чорук мал ажал-агынын продукция-н, өң ылангыя элт, сүт, чуурга бүдүрүлгөнү көүдө-дири биле дот холбаалыт. Бо бү-гүлү боттандырып чоруктаны-нын түңгөйлөндө чоңу чөм ай-маа биле хандыры ажааштыр болгаш бир кижиге онзааштыр чылда эгтти—59, сүтү—340 килограмм, чуургану—192 борбак чедир бүдүрер апар-Нога, кат-чими аймаа, чиги-буза көвүдөөр.

СЭКП-нин экономиктик поли-тиказынын деди сорулгазы—

совет чоңуң чагай чорунуң улам ипай өздөдө. Комму-нисттик партия бо угланышкыны боттандырын турар. Тоску беш чылда чурттагы чоңун бот-оругазы кижиге санынга онзааштыр 31 хуу өзөр. 1970 чыл биле деңгээрге 1975 чылда акша оруга 78 миллиард рубльгө өзөр. Чоң-нуң ол хире орулгазы совет кижилерини аш-чөм болгаш үлетпүр барааннар садип алыр негедезин улам бедир. Чи-жек кылдыр пост-таанын ап болур. 1970 чылда бир кижиге онзааштыр 30,4 дөрбөлчү метр пөс бүдүрүп турган болза, 1975 чылда 35 дөрбөлчү метр чедир көвүдөөр. Мынча пөстү кылып үндүрерде чурттуу чиг-эт баа-зын быжыглары, хөвө бол-гаш хендир дөн ышкаш үнүш-терин дүжүдүн бедидери не-геттинип келир.

Совет көдөз ажал-агы ол негеделини хандырынга белеткенип турар. Хөвөнни ал-гаш көргө миндыт. Чаа беш чылдын быштайм чылында ССРЭ-ге хөвөн бүдүрүлгөзи че-ди миллион тонна ажа берген. Хөвөн тарыкчылары бөгүнгү көргүзүгө кончүг шалпын темпийл чедип келген. 1935 чылда Узбекстандын чер ажал-агынын чүгө чангыс мил-лион тонна хөвөн алган турган, 1950 чылда — ийи миллион, 1958 чылда — үш миллион

бейи, а куш-ажылыды бүдү-рүлгүдүн бедидип, амгы үе-нин машина техниказын кал-баа биле ажыглап тургаш че-лип алдыр. Эрткен сески беш чылда чурттуу көдөз ажал-агынын 1.467 мун трактор, 717 мун чүк машиназы, 950 мун трактор кожуу, 469 мун тараа ажаар комбайн алган турган болза, амгы бо беш чылда 1.700 мун трактор, 1.600 мун трак-тор кожуу, 543 мун комбайн-ны алыр. Беш чыл дүргүндө колхоз, совхоз бүрүзү ортумаа-биле он-он беш чүк машина-ларын алыр. Көдөнүн алыр машина тех-никазы чүгө сан талазы биле өзөр өвөс, шынар талазы биле баа аккижир. Тракторларын күчүзү угалдыр, дүргөн бааа алар. Ленинградтың Киров аттыг заводу 300 эт күштүг «К-701» деп тракторларын үндүрүр. Минск заводунун үн-дүрүп турары «Беларустар-нын» ажал үезинде шакта дүргөнү 9—15 километр чөдө бээр. А чүк сөөртүрө дүргөн шакта 30—35 километр. Беш чылдын бирги чылында Тага-вор болгаш Ростовтун заводла-ры «Колос» болгаш «Ива» деп комбайнлары берип эге-лөөн.

А. ПАНЧЕНКО, И. ТОЦНИЙ.

Селекционерлерниң лабораторияларында

КЫЛЫМАЛ АГААР

Сурагжаан совет селекционер Социалист Күш-ажылынын ийи дакпыр Мадыры П. П. Лукьяненко болунуң өртемге үндөлгөн шийчилел ажылынын кылып тургаш, күзүн чажар кызыл-тастың дөрпө ажал чүа сорттары тургусканы билдигир. Ол сорттарын аразында бүгү делегейге ал-даржып-сурагжаан «Безостая-1», «Аврора», «Кавказ» дээр кызыл-тастың сорттары бар. Амгы үедө академик П. П. Лукьяненко болгаш оң өөреникчилери — Краснодар-нын көдөз ажал-агынын өртем-шийчилел институтунун ажылдакчылары кызыл-тастың ам-лаа чаа сорттарын тывары дөөн кызылмаккай ажалдап турар. Олар сывы чолдак болза-даа чөми улут-чагай кызыл-тас сортун тургузар сорулгалыт. Олар гетерозистиг — улут продуктулуг хайвак кызыл-тастың чаа хеврин тургузарнын талазы биле өртемниң эң нарын айтырын шийтпирип турар.

Микрофитотрон дээр кылымал агаар тургузар өрөөдөр тарааларын чаа хеврин тургузуп, шийчилел ажалы кылып турар өртемденерге дыка дузалыг бооп турар. Оон дузазын биле олар чамгыс-ла чыл-дын дүргүндө хайнактап кызыл-тастың ийи дүжүдүн ап турарлар. Тодаргайлаарга, кызыл-тастың чаа-сорттарын ийи удаа та-рып олурткаш, ийи дүжүттү алыр арга өр-темге үндөлгөш тургустунган-дыр.

ЧУРУНТА: академик П. П. Лукьяненко болгаш хайнакташкын кидининиң ажал-дакчызы Л. В. Сушко олар кылымал агаар-лыг черде күзүн чажып тарыыр кызыл-тастың таразынын канчаар бышканын хы-нап көрүп турар.

Е. ШУЛЕПОВТУҢ фотогу. (СЭТА-ның фо-тохрониказы).

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

ЧАА ЧЫЛДЫҢ ЭРТЕНИ

ХАНОЙ. (СЭТА-ның корр). Чаа 1972 чылдын эртенинде Вьетнам Демократтыг Респуб-ликанын дээринге кара будат-тар шуужун, кижилерини арын-шырайын ширин-даа бол-за төлөпкү кылдыр көстүп турган.

Вашингтонун дүжээлдин саугаар америк ужал-хемелер беш хун дүргүзүлдө чурттуу дыка хой молдуларын азын-сок-саал чокка күштүү-биле бом-балдап турган. Америк бомба-лардын дүшкөн черлеринде өрттүү ыш-бузу ам-даа чиг-пөөн. Тараачынар бажына-рыннын, школарын болгаш эмнегелеринн бугуңдуларын ам-даа арылаваан, ынчалза-да амчилер бадилдаган кыр-ганарын болгаш уругларын амы-тынны камгалап алдыр дөөн демесешпишаан. А АКШ-тын президентиниң америк ра-дио болгаш телевидение дам-чыштыр ВДР-ни база катан бөмбөлөп болгаш бүгү деле-гейге чарлаан.

Мичала-даа америк агрес-сияга улар хой-хөй чылдарда мадырлары биле демесешип келген вьетнам улус интерен-тилерини кандыг-даа араатан-зыг авантюразынга улар ха-рын бөзринге кажан-даа бе-лен. Ол улуста камгалаар чүгү-даа бар: оң социализм тургузуушкунга чедип-каниринин дугайын, ВДР-нин эрткен чылда экономиктик че-дидишкенин дугайын Ханой-нун бүгү солунары би-жөөн.

Эрткен чылда рис бүдүрери оон мурунунда чылдаазында дыка көвүдөн. Бедик дүжү-түв чаа сорттарын болгаш аг-ротехниканын муракчы ар-галарын ажылаанынын түңгө-йлөндө ол чедип алынган. Ды-ка хой кооперативтер гектар саныннан 5 тонна ажал ристи алган. 2.400 кооперативтер күрүнөгө боттарынын продук-циянын сазарынн пландарын чедипкенин күтүсеткен.

Рис бүдүрерин улгаттырга-ны биле чергелештир шай бол-

Компартиянын съездизи

БЕИРҮТ. (СЭТА). Январь 7-де ажа Ливанның Коммунист-тик партиязынын III съездин ажалтыганын. Ол болза ук пар-тиянын ажалы биле ажалдап эгелээниниң соонда биригъ съез-дин болур. Ол съезде Ливанның бүгү районнарындан де-легаттар, а оо ышкаш аалчылар — даштык ажал-дүңма пар-тияларын, оон ийинде СЭКП-ниң Топ ревизия комиссиязы-нын даргазы Г. Ф. Сизовка бапталган СЭКП-ниң төлөөлери база олуржуу турар.

Ливанның коммунисттик болгаш ажалчы шимчөөшкенин сураргы ажалдакчыны Мустафа Арисс съездин допчу эге сөс-биле ажалтык.

Калбаа биле деткиир

ПАРИЖ. (СЭТА). АКШ-тың агросызынга улар Индия-Кыдаттың улустарын дем-сияны деткиириниң шимчөөш-кенин улам калбартып дуга-йлап шийтпирин Франци-ның Компартиязынын Полит-бюроу үндүргөн. Ол дугайын Политбюроунуң «Юманите» со-лунда париятыгын медегел-динде чугаалап турар. Фран-

циянын Коммунисттик партия-зын ВДР-ге чораш делегати-чүлээнин өчөдүн Политбюро чугаалап көргөш, чүдүдүг деп санап болгаш аян-чорук үезинде Вьетнамнын ажалчы чопар партиязы биле Фран-циянын Компартиязын үзөл-бодаларнын чангыс аай бол-галыга сеткил ханымшкы-нын илөрткөн.

А. РАЧКОВТУҢ фотогу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

Кыдаттың чөпшээрешкени биле

ДЕЛИ. (СЭТА). Америк шер-иглеринин Индия-Кыдат чаа араатанын үзгөдөш-кенин дугайында чүгүдүн «Пэриш» солу «Бомба-лаашкыга Пекин ылт чок чөпшээрешкен» деп эге биле парлаан.

Нью-Йорктан келген меде-оинь Бугаар алырга, Согу Вьетнамче бомбалаашкыны согуштун кылырын мур-

нунда АКШ Пекин биле сүм-өлөшкөн деп ол согуу бизнел Президент Никсонун ажалды чок чорук айтырларынын талазы биле тускай дузалык-чызы Киссинджериниң деңгээ-лгө чоранын соонда АКШ-та болгаш Канадада ажал-аме-рик талааларын кылып тура-ры уругуңун дипломаттык үезин-де мыды харылааны тургус-кан.

Бомбалаашкыны соксадыр

ХАНОЙ. (СЭТА). Лаостун патриотту фронтунун Топ Комитетинин төлөөлөгүн АКШ-тын «В-52» дөр стратег-тик бомбардировщиктерини Кушинер пилотазы—Свен-куанты күштүү биле бомба-лап турарына шийтпирилг удурлаанып, буруу шапкан.

Кушинер пилотазынга ге-нерал Ваг Паоун «тускай күштери» чыла шапканын үезинде болгаш аян-чорук үезинде Вьетнамнын ажалчы чопар партиязы биле Фран-циянын Компартиязын үзөл-бодаларнын чангыс аай бол-галыга сеткил ханымшкы-нын илөрткөн.

Совет Эвилелин болгаш Социал Демократтыг Респуб-ликанын аразында найырла-дык, кады ажалдакчылар болгаш быччышкынын хар-рылааалары тургустунган. Со-вет Эвилел анык республи-кага демилгелге бую-чурун-ну тургузар база бижылаар талазы биле мораль, политик-ти болгаш материалдык ду-заламчыны көргүзүп турар.

Кадыр болгаш масканы чу-раан бо планатта «Сомалин» болгаш Совет Эвилелин аразында кады ажалдакчы делгөргөн!» деп бизнел. У-лөөдүнү чаа төлөвлөп чөгөлткөн бижиктин дуза-зы биле сомали дыга би-жөөн. Сомалин чоңу чур-тун тоогуңунда баштайгы бижикти амдыралга боттанды-рарын четтикпей манап ту-рар.

А. РАЧКОВТУҢ фотогу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

Шийтпирилиг удуруланышкын

ХАНОЙ. (СЭТА). ВДР-нин чырыдышынын министрствозу Куанбинь мөжүнү шко-ларын АКШ-тың ужал-хемелеринин араатанын өзү биле бомбалаан шийтпирилг удуруланышынын январь 8-ге илөрткөн. 1971 чылдын де-кабрь 17, 18, 26, 29 хүннерин-

айтыккан. Бочат суурга (Куанбинь мөжүндө) кичөөл бооп турган шөлөжө агаар араатанары өлүмүг чөткөн онтаан түң-гөйлөндө 23 школардык бол-ган бир банкы өлгөн.

Тайбындык болгаш шындык чоруктуң талаалкчыларын америк шериглериниң үзгө-дөшкенин шийтиги буруу шапканыч медегелде кий-гарган.

Дыштанылгада уругларга

Илья Николаевичтин тава дугулу келген. Шол ортузда суруу болж келгенер, ортуга үжөн бырыста хире ирик, эң чере. Оон ортузда школа. Маас...

М. Прилежаева ДУВУРЕЛ

Володянын аялы Саша гимназиянын азу барымдалаан хелдерге чурумуна, кымыч алааша турар байдалга ийлек аяс...

д-да ол бешип ачаымын дугаймын дугурун эгелен: суурлар же школар кезип чоруткан кижик болгай. Шагда кедир ужурууг, а ол ам-даа чок-ла, чок.

— Бистид Илья Николаевичтин кайгамчык, чагай шы-вары чүд дорге, даргаларында чашнаалар чүве чок, харып човунг хероо джш салгы саздыр кижик болгай. Ол биске...

АНЫЯК УННЕР

Мактан чор мен

Мээң түрөөм октаргаймын илгит хуну турган болза. Мегилеринг тайгаларын секун сана чымдып тургаш...

Күзел бүттү

Сөзү В. САГААН-ООЛДУУ. Аялгасы М. ШАКТАРНЫ.

Музыка score for 'Күзел бүттү' with lyrics: че-чек-тер-чи чай-гап ой-нзаш се-рин сал-гыч...

Чечектерин чайгап ойнаш. Серини салгыч намдай берди. Чеди чүзүн өңдү делдиш. Чөлөш чаштып тиде берди.

Өөрүшкү база күзел

Талдыг, тожуузуу-даа парлап үздүргөн. Улуг орус чогаалчы болгаш демократ Николай Алексеевич Некрасовтун чогаалдарын тыяла...

Чогаалчы орук

Тыялаң хоочун чурукчуларын бирөөн Василий Фадеевич Деминин чогаалчы болгаш хой-ниги аялы Тыванын чурумалдыг уран чүзүлүгү хөгжүлдөм-биле шуут холбошкан. Тыяга ол 1941 чылда чедип келген.

Телевидение

11.00—Уругларга даямдыкта. «Бичик чаш». 11.20—«Скандинавия». Уругларга программа. МОСКВАДА...

Кинотеатрларга

«НАВЫРАЛ»: «Улук чок Кашей» 9.45. «Ан-нок согуш» 11.25. «Диз Греко» 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шаптарда.

ХАРЫМ АЛДАН

Харым алдан, кадым бижыг. Караам өсүк, кулаам узак. Хаак кеткен, халдысымаа. Харыга дег кашагай мез.

Депутаттарга дыңнадыг

Ажылчы чоңнар депутаттарынын Кызыл хоорай Советиниң бешки сессиязы 1972 чылдын январь 13-те, күндүстүкүнү 3 шакта СЭКП Кызыл хооромунун ууралдар залына болурун хоорай Советиниң күтүскөмү зыянадып тур.

3. ТУГААР МНОК РЕЛЕКТИ СОБОВАЛЬНАН ЧУРУУК.

УЖУУШКҮН

Соода ужурун дорге, органикада траньяларынын бичил кезек черге урелир-дир. Ужуртуну уш чадазы бар. Чик үжөндө (бирги чаза)—үжөн черин кези агара бээр, билимес алаар.

УЖУУШКҮН

Соода, ону спирт-биле азы өдөкөлөн-биле тодар болгаш үс-биле чааптар. Үжөн чери хар-биле өгөн болбас, чүге дорге харын шил ишкан бичил кылаңары кешти балыган болур, ийчанган ону дашчыгар халдылар дамчып болур.

УЖУУШКҮН

Үжөн чери хой кижик болза, ону аялдеге чыгытыр. Үжүй бээрин баш узур камчал болдурулган? Маана органика дашчыгары болгаш боттун профилатиканы улуг ужуру-лузым. Үжүвөс дор болза, хар-вөс, делген илик кеткен, дүктен кылган уктуг, чымыл кештиг, чымыл хол-халтыг болур—үжүвөинге бө бүтү өчүрүп. Спиритинг арага-стүкөн ишес, чүге дорге, ол болза органиканын удуруларн күжүн кошкыдыр, спирт ижигтерге чымыл алаар деп мезе болдыз кижиге ол киярер.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕСИ

Солун неделяда 6 катеп үнер

РЕСПУБЛИКАНЫҢ САНИТАР-ЧЫРЫДЫШШЫН БАЖЫНЫ.